

CZĘŚĆ II. WDROŻENIA**RECENZJA KSIĄŻKI ANNY BŁASIAK I EWY DYBOWSKIEJ: „WYBRANE ZAGADNIENIA PEDAGOGIKI RODZINY” WYŻSZA SZKOŁA FILOZOFICZNO-PEDAGOGICZNA „IGNATIANUM” WYDAWNICTWO WAM, KRAKÓW 2010**

Rozprawy Społeczne Nr 1 (V) 2011, s. 155-156

Beata Wołosiuk

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

Prezentowana publikacja omawiająca prawidłowe funkcjonowanie rodziny wraz z zachodzącymi w niej zmianami, dotyczy bardzo istotnych i aktualnych zagadnień. Rodzina jest najbardziej powszechnym środowiskiem życia i wychowania człowieka. Odgrywa bardzo ważną rolę w rozwijaniu osobowości dziecka. To w rodzinie następuje przekazywanie wartości, światopoglądu oraz kształtowanie postaw dziecka. Więzy między dzieckiem a jego rodzicami oraz rodzeństwem mają ogromny wpływ na wszechstronny rozwój wychowanka. Jak słusznie zauważają redaktorzy książki, współczesne zainteresowanie rodziną i jej funkcjonowaniem wzrasta, ponieważ obecnie w środowisku tym następuje wiele zmian, związanych z przeobrażeniami cywilizacyjnymi społeczeństwa.

Analizowana książka składa się z czterech części. Część pierwsza – *Wyzwania pedagogiki rodziny* – prezentuje kondycję i sytuację polskiej rodziny. Szczególną uwagę zwrócono na przemiany mające miejsce w rodzinie, które są spowodowane procesem globalizacji, zmianami ekonomicznymi i społeczno-kulturowymi w całym współczesnym świecie. Część pierwsza rozpoczyna się analizą pedagogiki rodziny, która jest postrzegana jako subdyscyplina pedagogiki powiązana z pedagogiką społeczną i opiekuńczą, teorią wychowania, dydaktyką, historią wychowania. Wskazano na praktyczne i normatywne zadania pedagogiki rodziny. Słusznie zauważono, że nie można dokonać diagnozy aktualnego stanu bez poznania przemian zachodzących w rodzinie w minionych epokach. W związku z tym ukazano w kolejnym rozdziale pierwszej części przemiany życia rodzinnego na przestrzeni dziejów. Część pierwszą kończy szczegółowa analiza aktualnej sytuacji rodziny, a zwłaszcza przemian w niej zachodzących. Niepokój może budzić zdaniem Norberta Pikuły wzrost liczby separacji, rozwodów, rodzin niepełnych i związków kohabitacyjnych. Uważa on (s.56), że ubóstwo i trudne warunki życia mają wpływ na rozbięcie rodzin. Autor słusznie zauważa, że kultura masowa stanowi realne niebezpieczeństwo dla pełnienia przez rodzinę funkcji wychowawczych. Media w sposób znaczący wpływają na rozpowszechnienie

nowych modeli i wzorów życia, umniejszając wartość życia rodzinnego, zniechęcając do małżeństwa i pełnienia ról rodzinnych, afirmując postawy konsumpcyjne i hedonistyczne. Można zgodzić się z autorem, że obecnie często obserwujemy zjawisko przerzucania obowiązków rodzicielskich na instytucje. Jaka podkreśla N. Pikuła, chociaż obecnie liczba zawieranych małżeństw zmniejszyła się w ostatnich latach o ponad 30% i rodzi się mniej dzieci, to optymizm może budzić fakt, że rodzina pozostaje dla Polaków największą wartością.

Część druga prezentowanej publikacji – *Rodzina środowiskiem opiekuńczo-wychowawczym* – składająca się z pięciu rozdziałów, ukazuje najważniejsze czynniki wpływające na jakość procesu wychowania w rodzinie. Anna Błasiak szczegółowo przedstawia funkcje rodziny w zmieniającej się rzeczywistości. Wskazuje na podstawowe cechy charakteryzujące zdrową i silną rodzinę (s.101): oddanie się wzajemne małżonków, wspólne spędzanie czasu, właściwą komunikację, silne zaangażowanie religijne, otwartość w wyrażaniu uczuć i potrzeb, zdolność do rozwiązywania trudnych sytuacji. Autorka słusznie zauważa, że środowisko rodzinne w sposób najpełniejszy realizuje i stymuluje potrzeby rozwojowe młodego człowieka, czego nie jest w stanie uczynić żadna inna instytucja. Następnie szczegółowo zostało omówione rodzicielstwo i jego znaczenie dla procesu wychowania dziecka. Zwrócono uwagę, że powołanie rodzicielskie jest wspólne dla obojga rodziców, jednak kobieta i mężczyzna realizują je w odmienny sposób. Trafnie podkreślono znaczenie więzi i atmosfery rodzinnej dla tworzenia się tożsamości młodego człowieka. Rodzina – jak zauważono – w największym stopniu wychowuje przez codzienne życie, przy czym istotne jest, aby zachować właściwe proporcje między problemami materialnymi a psychicznymi i duchowymi. W kolejnym rozdziale pokazano, w jakim stopniu struktura rodziny wpływa na proces wychowania dzieci i młodzieży. Część drugą kończą rozważania dotyczące rodziny w ujęciu Kościoła katolickiego. Autor rozdziału, Jan Kocłęga podkreśla, że bez wskazania (s. 165) na Chrystusa jako Tego,

który na powrót zjednoczy i uleczy rany zadane rodzinie, rozkład i upadek wszelkich wartości może stać się nieunikniony.

W trzeciej części, zatytułowanej *Wybrane aspekty procesu wychowania w rodzinie*, autorzy zgodnie podkreślają, że chociaż człowiek przez całe życie jest pod wpływem wielu środowisk, to jednak rodzinie należy przypisać największe znaczenie dla jego rozwoju. Grzegorz Grzybek wskazuje na rodzinę jako szczególne miejsce rozwoju osobowości etycznej. Natomiast Jacek Waligóra podkreśla (s.213), że nigdy nie dojdzie do pełnego rozwoju osobowości religijnej dziecka, jeśli nie będzie odpowiednich relacji wewnątrzrodzinnych. Następnie Jacek Goleń porusza ważny problem wychowania seksualnego w rodzinie.

Prezentowaną publikację kończy część pt. *Działania profilaktyczne i pomocowe w pracy z rodziną i w rodzinie*. Autorzy czwartej części przedstawiają propozycje pomocy rodzinie, która znalazła się w trudnej sytuacji. Ewa Dybowska słusznie zwraca uwagę, że interwencja w rodzinie powinna być poprzedzona rzetelną diagnozą, która jest podstawą do zaplanowania programu pomocy. W związku z tym celowe wydaje się przedstawienie strategii i zasad diagnozy pedagogicznej. W następnym artykule, jako propozycja rozwiązywania konfliktów została omówiona mediacja rodzinna. Ciekawym rozwiązaniem

wyduje się również koncepcja *Szkoły dla Rodziców i Wychowawców*, gdzie szczególną uwagę należy zwrócić na umiejętny sposób porozumiewania się z drugim człowiekiem i samym sobą. Inną propozycją rozwiązania sytuacji problemowej może być metoda *Spotkanie Rodzinne* przedstawiona przez współredaktorke omawianej publikacji – Ewę Dybowską. Ostatni rozdział został poświęcony roli kuratora sądowego w pracy z rodziną.

Mimo, że dostrzegamy obecnie przejawy kryzysu rodziny, to rodzina wciąż odgrywa największą rolę w kształtowaniu i przekazaniu naczelných wartości i podstawowych zasad współżycia między ludźmi. Jest ona najważniejszym ich przekazicielem. Dlatego prezentowana publikacja wydaje się być niezwykle aktualna. Polecając omawianą monografię uwadze czytelników należy podkreślić, że powstała ona w oparciu o wnikliwe dociekania natury teoretycznej, ale również można w niej znaleźć praktyczne rozwiązania. Z tego względu książkę warto polecić nie tylko pracownikom naukowym, studentom, ale także osobom na co dzień wykorzystującym dotychczasowe osiągnięcia pedagogiki i innych nauk społecznych w swojej pracy zawodowej. Może ona stanowić inspirację do poszukiwań nowych rozwiązań przy tworzeniu kolejnych programów pomocy rodzinie.

PART II. PRACTICE IMPLEMENTATIONS

REVIEW OF THE BOOK BY ANNA BŁASIAK AND EWA DYBOWSKA: “WYBRANE ZAGADNIENIA PEDAGOGIKI RODZINY” [SELECTED ISSUES FROM FAMILY PEDAGOGY] Jesuit University of Philosophy and Education “Ignatianum” Publishing House WAM, Cracow 2010

Social Dissertations No. 1 (V) 2011, p. 157-158

Beata Wołosiuk

Pope John Paul II State School of Higher Education in Biała Podlaska

Presented publication concerning the proper functioning of the family along with occurring changes deals with very essential and current issues. The family is the most common environment of human life and upbringing. It plays the crucial role in the development of the child's personality. It is in the family where the values and world view are handed down and the child's attitudes are shaped. The bonds among the child, its parents and the siblings have immense influence on the comprehensive development of the child. As the editors of the book rightly pointed out, the contemporary interest in the family and its functioning increases because currently there are many changes taking place in that environment, changes which are connected with civilizational transformations of the society.

Analysed book consists of four parts. The first one – *The Challenges of the Family Pedagogy* – presents the condition and situation of the Polish family. A special attention was drawn to the transformations taking place in the family which are caused by the globalization process, economic and socio-cultural changes in the whole contemporary world. The first part starts with the analysis of the family pedagogy which is perceived as the sub-discipline of pedagogy connected with social and child care pedagogy, theory of education, didactics, history of education. Practical and normative objectives of the family pedagogy was pointed out. It was rightly noticed that the diagnosis of the current condition cannot be made without learning about the changes which took place in the past epochs. With respect to that fact in the next chapter of the first part there were presented the transformations of the family life throughout the centuries. The first part ends with the detailed analysis of the current situation of the family, particularly the occurring changes. According to Norbert Piķuła there may be concern about the increase in the number of separations, divorces, incomplete families and cohabitant relationships. He believes (p. 56) that the poverty and hard living conditions cause families to split. The author rightly points out that the mass culture poses real threat to the educational functions of the family. The

media in a significant way influence the popularization of new models and patterns of life, downgrading the value of the family life, discouraging from marriage and performing family roles, approving consumerist and hedonistic attitudes. One can agree with the author that currently we observe the phenomenon of shifting family duties onto institutions. As N. Piķuła stresses, although the number of currently contracted marriages has decreased by 30% in recent years and fewer children are born, the grounds for optimism is the fact that the family remains the greatest value for the Poles.

The second part of the presented publication – *Family as the Care and Educational Environment* – comprising of five chapters, shows the most significant factors influencing the quality of the educational process in the family. Anna Błasiak presents in detail the function of the family in the changing reality. She points to the essential features characterizing the healthy and firm family (p. 101): mutual dedication of the spouses, spending time together, proper communication, strong religious commitment, openness in expression of feelings and needs, ability to solve difficult situations. The author rightly points out that the family environment the most completely fulfils and stimulates the developmental needs of the young man, which cannot be done by any institution. Next, the author discusses in detail the parenthood and its significance for the process of the child upbringing. It was pointed out that the parental vocation is common for both parents, however both the woman and the man fulfil it differently. The importance of the family bonds and atmosphere for shaping the identity of the young man was rightly stressed. The family – as was pointed out – in the highest degree brings up through everyday life, at the same time it is crucial to keep the right proportions between material problems and psychological and spiritual ones. In the next chapter it was showed to what extent the structure of the family influences the educational process of the children and teenagers. The second part ends with the discussion concerning the family from the perspective of the Catholic Church. The author of the chapter, Jan Ko-

clęga, stresses that without indicating (p. 165) Christ as the One who will re-unite and heal the wounds inflicted on the family, the disintegrating and the fall of all the values may become inevitable.

In the third part, titled *Selected Aspects of the Educational Process in the Family*, the authors unanimously stress that although the man throughout all his life is under the influence of many environments, it is the family which carries the most significance for his development. Grzegorz Grzybek points to the family as the special place of the development of ethical personality. Jacek Waligóra, on the other hand, stresses (p. 213) that the full development of the religious personality of the child will never be possible without adequate inter-family relations. Afterwards Jacek Goleń raises important issue of sexual education in the family.

Presented publication ends with the part titled *Preventive and Supportive Actions in Work with the Family and in the Family*. The authors of the fourth part present suggestion of support for the family which is in a difficult situation. Ewa Dybowska rightly draws attention to the fact that the intervention in the family should be preceded with thorough diagnosis which is the ground for planning the support programme. With respect to this fact it seems appropriate to present the strategy and principles of pedagogical diagnosis. In the following chapter, family mediation

was presented as a suggested conflict solution. An interesting idea is also the concept of *The School for Parents and Tutors*, where special attention should be directed to the competent way of communication with another man and oneself. A different suggestion of solving a problem may be *The Family Meeting* method which is presented by the co-editor of the discussed publication – Ewa Dybowska. The final chapter was devoted to the role of the court-appointed guardian in the work with the family.

Despite the fact that we currently observe the symptoms of family crisis, it is the family which plays the crucial role in shaping and handing down chief values and essential principles of co-existence among people. Family is the most significant transferor. Therefore the presented publication seems to be extremely current. Recommending the discussed monograph to the attention of the readers it has to be stressed that it came into existence on the basis of thorough theoretical inquiries, one can however find practical solutions in it. Taking it into consideration, the book is worth recommending to scientific researchers and students, but also to people who use current achievements of pedagogy and other social sciences in their professional work. It can be the source of inspiration for the search of new solutions when creating the family support programmes.